

Přípravků proti varroáze máme více, ale ...

Varroáza včel a včelího plodu je stále probírána při většině setkání včelařů. Poslední roky se však někteří chovatelé snaží používat různé jiné způsoby prevence a tlumení této nákazy, než je úředně stanovený a praxí ověřený systém celoročního boje s ní veterinárními léčivými přípravky a technickými prostředky registrovanými Ústavem státní kontroly veterinárních biopreparátů a léčiv v Brně (ÚSKVBL). Bohužel není neobvyklé, že zejména technické prostředky k aplikaci léčivých přípravků jsou nabízeny a prodávány, přestože nejsou registrovány pro použití v České republice.

V současné době jsou registrovány následující veterinární léčivé přípravky:

Apiguard 25 % gel, 12,5 g účinné látky, reg. č. 99/003/10 – C

Apitraz 500 mg proužek, reg. č. 96/034/16 – C

Formidol 41 g, proužek do úlu, reg. č. 99/051/09 – C

Formidol 81 g, proužek do úlu, reg. č. 96/044/14 – C

Gabon PF 90 mg, proužek do úlu, reg. č. 96/088/09 – C

M1 AER 240 mg/ml, koncentrát pro přípravu roztoku, k léčebnému ošetření včel, reg. č. 96/089/09 – C

MP-10 FUM 24 mg/ml, roztok k ošetření včelstva fumigací, reg. č. 96/090/09 – C

Oxovar 41 mg/ml, koncentrát pro přípravu roztoku, reg. č. 96/014/17 – C

Varidol 125 mg/ml, roztok k léčebnému ošetření včel, reg. č. 96/238/94 – C

Varromed 75 mg/ml + 660 a 5 mg/ml + 44, disperse do úlu, reg. č. EU 2/16/203

Thymovar 15 mg (12,5 g účinné látky), proužky do úlu, reg. č. 96/060/10 – C.

Poznámka:

Tento přehledný seznam byl zpracován podle údajů uveřejněných na webových stránkách ÚSKVBL Brno a může být průběžně aktualizován. Příbalové informace jsou tak obsáhlé, že přesahují rámec tohoto článku.

Kromě těchto již registrovaných veterinárních léčivých přípravků jsou zatím v klinickém hodnocení ještě Gabon Flum 4 mg, proužky do úlu a nově v omezeném rozsahu Vaderis 5 g/l, s účinnou látkou rotenon, roztok k léčebnému ošetření včel formou nátěru víček plodu. Oba přípravky vyvíjí VÚVČ v Dole. Jejich objednání a použití je zatím možné pouze v režimu klinického hodnocení.

Léčebné postupy

Z uvedeného přehledu vyplývá, že přípravků je k dispozici poměrně hodně, v podstatě téměř stejných jako jinde ve světě. Největším problémem bude umět si správně vybrat. Součástí použití musí být i kontrola účinnosti zákroků. Je to důležité nejen pro poučení, zda se postupovalo správně, ale také proto, aby se včas podchytily první známky případné rezistence rotočů *Varroa destructor* k použité účinné látce.

Pro pochopení široké problematiky léčby varroázy je vhodné připomenout vývoj tlumení této nákazy u nás. Roztoč se objevil na začátku 80. let minulého století. Byla to nákaza nová, a tak se diagnostika i léčení se vyvíjely postupně. Rychlost šíření ze zahraničí se zpomalila vytvořením dvou ochranných pásem při státních hranicích. První ohniska byla zjištěna po vyšetření vzorků zimní měli přebíráním. Taktic, shodný přípravek s dnešním Varidolem 125 mg, jsme měli k dispozici až později. Poté se začalo systematicky ošetřovat a úspěšnost zásahu se kontrolovala z měli v únoru. Vyšší počet zjištěných rotočů v průměru na včelstvo než 3 byl podnětem k provedení jarního nátěru víček plodu přípravkem M1 s bezprostředně následující fumigací Varidolem. Pro ty, kteří tato dálnější období nepamatují, podotýkám, že zákroky se povinně prováděly komisionálně. A vzájemná kontrola i přátelská pomoc byly užitečné.

Hlavním průkopníkem léčebných postupů byl ing. Vladimír Veselý, tehdejší ředitel VÚVČ v Dole. On s prozíravostí jemu vlastní nepřipustil, aby spolehlivě

účinná látka amitraz, obsažená ve Varidolu, se stala součástí některého z našich dlouhodobě působících přípravků v úlech, protože zkušenosti z Maďarska, Itálie a Portugalska ukázaly, že roztoči si velmi rychle na amitraz zvykají. Proto byly vyvinuty Gabony s jinými účinnými látkami. A podle předpokladů, nyní už jejich účinnost klesá. Naopak, Varidol je stále stejně účinný, což nám závidí včelaři z jiných zemí, kde na amitraz už jsou jejich populace rotočů zjevně rezistentní. Tam však používali přípravky s amitrazem často nejen v přísně časově určených obdobích, ale hlavně v dlouhodobě působících přípravcích. Z praxe i u nás se potvrdilo, že Gabonové proužky, podle návodu vložené do úlu na 4 nebo 6 týdnů koncem července nebo počátkem srpna se nacházely na některých stanovištích mezi plásty ještě v dubnu následujícího roku. Pochopitelně

Varidol je stále účinný, což nám závidí včelaři z jiných zemí, kde na amitraz už jsou populace rotočů zjevně rezistentní

byly někdy i zastavěné do voskového díla, tedy s minimální plochou ke kontaktu se včelami a tudíž i s nedostatečným zhoubným účinkem na roztoče, ale umožňující vznik rezistence.

Apitraz a Gabon

Důsledkem naší větší otevřenosti světu je i současná registrace přípravku Apitraz pro použití v České republice. Jedná se o přípravek španělské produkce, s obsahem 500 mg amitrazu v jednom proužku, podle příbalové informace by se do většiny včelstev vkládaly proužky dva, tedy 1 gram. Tím by se mnohonásobně zvýšilo množství této látky aplikované v jednom roce do prostředí úlu, než jsme byli dosud zvyklí. Pro srovnání je na místě uvést, že při fumigaci použité 2 kapky Varidolu obsahují pouze 6 mg amitrazu, který se uvolní do prostoru úlu a po krátké době je včelám umožněno je odvětrat.

V Gabonu PF je účinnou látkou tau-fluvalinat, proužek ho obsahuje 90 mg, takže celková dávka je při dvou proužcích 180 mg. Gabon Flum v klinickém hodnocení obsahuje pouze 4 mg flumethrinu, tedy při dvou proužcích vložených do včelstva se jedná celkem o dávku 8 mg, dostatečně účinnou, ale nezatežující nadměrně prostředí úlu.